

Nordisk Diakonkonferanse

Andreas Grasmo:

DEL II

Diakoni som pionerbevegelse i samfunnet

Kirkens SOS i Sveits har et godt motto: La main tendu/en utrakt hånd lyser i tegning og tekst på fargeglade plakater på busser og trikker. Dette skal være et levende kjennetegn på en levende diakoni. — Dette er også det beste vitnesbyrdet overfor samfunnet — og overfor de mennesker vi møter til kontakt, hjelp og behandling.

Slik har vi også forsøkt å bygge opp Kirkens SOS i Oslo som en dag og natttjeneste med frivillige prester og lekfolk. Jeg tror SOS nå har ca. 10.000 henvendelser pr. år bare i Oslo. Det har inspirert til liknende tiltak i en serie andre byer.

e. Vi må få ta med et glimt/erfaring fra en vernet industri for tidligere sinnslidende fra Dikemark/Oslo bys største sykehus for sinnslidende. Dette var idéen vi «ruget på» i 10 år. Selvfølgelig har alle slike sykehus arbeidsbeskjefligelse for pasientene under sykehusoppholdet. Men det var innlysende at det manglet en bro mellom sykehus og samfunn. Altfor ofte hadde vi sett at pasientene ikke hadde noe å gå til etter endt behandling. Så ble de sittende alene på en hybel, ble avspist med en uføretrygd — og gikk til bunns igjen på kort tid.

En egen vernet industri for slike har vært til stor hjelp: De har et fast arbeid å gå til, får arbeidstrening for tilvenning til vanlig arbeidsliv, får lege og kuratortilsyn — og muligheter til å skape seg et felles hyggemiljø.

I dag har all vernet industri i Norge ca. 70% arbeidstakere med psykiske problemer.

IV. OMRÅDER FOR DIAKONAL PIONERINNSATS I SAMFUNNET I DAG:

Det sies ofte: Nå har samfunnet tatt over så mange oppgaver. Er det da behov for diakonal innsats lenger? Uansett om samfunnet tar ansvar for oss og forsøker å sikre oss fra vuggen til graven, så kan Guds kirke aldri slutte med å leve ut Guds kjærlighet i praksis.

Det er forresten ikke vanskelig å peke på områder som venter på pionerinnsett også i dag. Vi nevner noen som eks.:

a. Vi er ikke på noe vis kommet til målet, når det gjelder alkoholstomsorgen. — Vi har opplagt for dårlige resultater i forhold til innsatsen. Statens overlege for alkoholstomsorgen har flere ganger antydnet en tilbakeføringsprosent på 10-30%. Og han tilføyer: Den ligger nærmere 10 enn 30%.

Vi må aldri bli ferdig med å lete etter grunnene til et så dårlig resultat. — 2 grunner ligger klart i dagen: 1. Vi når alkoholikeren altfor sent. Som oftest er han kommet så langt utpå at han må tas ut av arbeid og miljø og legges inn til langtidsbehandling. AKAN/Arbeidslivets komité mot alkoholisme og narkomani (der både LO og NAF er med) angriper problemene på et tidlige stadium, mens klienten enda er i arbeid. Spesielt Hyrdo har gode erfaringer med konsentrert kontakt og behandling som holder mannen i arbeid fortsatt. Dermed har en sjansen til å holde alkoholikeren utenom langvarig og meget kostbar behandling. — Vi trenger nok fortsatt behandlingsinstitusjonene, men det bør vurderes mulighetene for et nærmere samarbeid med industrien og AKAN. Flere diakoner er ansatt i industrien i slikt arbeid. 2. Ettervernet er altfor dårlig utbygget. En grundig undersøkelse av 250 alkoholikere fra en institusjon 5 år etter behandlingen viste sørgelige resultater: Det var ingen planmessig oppfølging etter utskrivning, manglende skikkelig botilbud (som oftest tilbud om herberge på større sovesaler. Jeg måtte drikke for å overleve der, var det en som sa), manglende koodinering med arbeidsformidlingen, svak støttekontaktordning, manglende tilbud til godt miljø og kameratklubber osv. Svært mange hadde dårligere sosial og personlig status enn for 5 år siden.

Fordi ettervernsforholdene

Nordisk Diakonkonferanse

var slik, forsøkte Oslo Indremisjon å bygge opp sin egen «oppdriftsstige»: Husbåtene for uteliggere, Hotell Gjennomtrekk, Sosialbygget som rommet klinikk, tilsynshjem, hybelavdeling, arbeidstreningsavd., poliklinikk, kuratoravd. — og så til slutt enten Hybelhus for tørrlagte alkoholikere som stod i arbeid (bodde sammen med folk fra samfunnet ellers) eller vernehjem med vernet verksted for utbrente alkoholikere.

Det må bygges opp serier av tilbud og faste administrative rutiner i offentlig og friv. omsorg som sikrer at den enkelte blir fulgt opp skritt for skritt.

b. Har vi gjort godt nok arbeid i eldreomsorgen? Vi er flinke til å reise institusjoner — men hvordan driver vi dem? Jeg har personlig stadig konstaterer hvordan våre eldre blir betydelig redusert i løpet av det første året på institusjonen. Reduksjonen kommer ikke på grunn av alder, men på grunn av systemet, manglende personale og manko på diakonal fantasi. Her mangler i sannhet oppdriftsmiljø både for pensjonærer og personale. — Vi må konstant stille spørsmål: Hva slags alderstilbud er de beste — hva slags miljø skaper vi — hvordan bygger vi det best mulige forhold mellom personale og pensjonærer, pensjonærene imellom — hvordan kan vi bygge opp en 2-veistrafikk mellom institusjon og samfunn, institusjon og menighet? Og hva med våre eldre i den åpne omsorg? Er de ikke en glemt ressurs både i samfunn og menighet? Hva med planmessig besøksvirksomhet i samarbeid med hjemmehjelp og hjemmesykepleie/sosialkontor osv.

c. 1981 er lansert som de funksjonshemmedes år. Her gjelder det både fysisk, psykisk og sosialt funksjonshemmede — og de psykisk funksjonshemmede

og deres pårørende har det verst.

Igjen en serie spørsmål: Hvordan bygge bro mellom samfunnet og de funksjonshemmede — hvordan skapet et byggende trivselsmiljø med likeverdstandard og like rettigheter for alle — hvordan bygge inn nye og mykere holdninger i samfunnet til våre funksjonshemmede? Frustrasjonen er voldsom spesielt hos pårørende til de psykiske funksjonshemmede. Hvordan bygge opp gode nabokontakter? Kirkens Korshær i Danmark har lansert uttrykket: Synderes kirke. Her samles en menighet som rommer mennesker av alle kategorier — også de sosialt funksjonshemmede.

En tidligere statssekr. i sosialdepartementet satte vårt forhold til våre funksjonshemmede i det rette perspektiv: Et samfunn er ikke normalt uten handikappede.

d. La oss for all del ikke glemme fremmedarbeiderne/flyktingene og den 3. verden! Det er store tall lokalt — og kjempemessige tall internasjonalt. — På lokalplanet er det igjen et spørsmål om vennekontakter, miljø og riktig og nok informasjon og holdningsskapende arbeid alle veier. Hvordan virkelig forstå hverandre — vi tenker jo og handler ut fra vidt forskjellige kulturer. Her må diakonale organer samarbeide med en serie frivillige organisasjoner og med sosialkontorene.

På verdensplan kan det i sannhet ropes på diakonal fantasi. Vi har sett det gjennom misjonær Olav Hodne og Agnar Espégren i Østen, Kirkens Nødhjelp med jordbruksprosjekter, skoler, helsestasjoner, veibygging, brønnboring osv. — alt i samarbeid med de lokale myndigheter og på deres premisser.

e. Hva med forholdet mellom profesjokratiet og de frivillige?

Vi har altfor lenge snakket om og vurdert fagfolk som det eneste saliggjørende innen sosial- og helsetjenesten. Frivillig innsats på dette feltet har dels vært betraktet som en umulighet, delvis som «hår i suppa», delvis som diletantiske forsøk i konkurranse med de faglærte. Et sitat av Per Nyhus, overlege ved Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri, senere også statssekr. i sosialdepartementet: «Er vi på vei fra mikro- til makroproblemer, styrt av fagfolk? Det vil si: Drømmer vi om å kunne profesjonalisere, fagliggjøre selve samfunnsutviklingen? Sikring av faglig kvalitet er nødvendig, men den rettferdiggjør ikke fagimperialisme. — Tiden er inne for en ny grenseoppgang mellom ansvarsområdene for enkeltmenneskene, våre demokratiske, politiske myndigheter og fagfolkene».

Det er iallfall 2 hovedgrunner for å trekke de frivillige inn i langt større tall: 1. Økonomien setter en stopper for stadig økning av fagfolk. Vi må derfor finne fram til en omfordeling av fagfolkens oppgaver i samarbeid med frivillige. Her trengs kursing, grenseoppgang, vurdering av frivillige og/eller lønnet hjelp osv. 2. Vi trenger ikke minst de frivillige til å skape/bygge opp et best mulig nærmiljø. Hva med de frivillige f.eks. i psykisk ettervern — hjelp til et bedre familiemiljø — samarbeid om ungdomsproblemer osv. En sosialkonsulent i en kommune tok f.eks. dette opp med meg i sommer.

Er det mulig å stampe nok frivillige opp av jorda? Jeg vet ihvertfall at en stor frivillig organisasjon i England, Age Concern, har 60.000 frivillige som de stadig kurser.

Sant nok: Vi blir sørgelig lett smittet slik av velferd og leve-

Forts. siste side

Overganger

DIAKONI SOM . . FRA SIDE 7

standard at egoismen og selvbehageligheten bare vokser og vokser. Vi blir så opptatt med å få det godt — at vi glemmer å være gode.

SLUTTBEMERKNINGER

— Det har vært sagt til kjedsommelighet: Vi lever i et pluralistisk samfunn i stadig bevegelse. Men dette faktum betyr for oss at behovet for en diakonal pionerbevegelse er til stede konstant. Trekk i tiden vil variere — også menneskets situasjon. Men ett hovedtrekk synes å aksentuere seg sterkere og sterkere: Vi går mot en økende fremmedgjøring oss mennesker imellom. Sosiologer over hele verden snakker om det. Det blitt tettere og tettere mellom husene, men lenger og lenger mellom hjertene.

Konkurransesamfunnet skaper spisse albuer og gir liten plass for de mindre vellykkede. — Og konkurransen og automasjonen i industrien gir svært liten plass for mennesker med avvik. Samtidig gjør økende krav til evner, utdannelse og innsikt at stadig flere «faller av lasset». De makter ikke å leve opp til normalprestasjonskravet.

Fordi samfunnet er giret på

prestasjon som eneste verdinorm, blir de som ikke klarer denne normen lett skjøvet til side. Det gjelder våre eldre som ved pensjonsalder settes ut av funksjon — det gjelder alle med en eller annen hemning, psykisk, fysisk og sosialt, — og det gjelder alle kultur- og språkfremmede. Vi bygger i det hele tatt intet menneskevennlig samfunn — tross velferd, høy levestandard og det offentliges innsats for trygdeordninger.

Stilt overfor alt dette, er tiden en gylden anledning til diakonal pionerinnset i samfunnet. Nå kan vi virkelig som enkeltkristne og som menighet vise hva kristent menneskesyn er i praksis! Tiden er overmoden for enkel nestekjærlighet. Her er åpne dører over alt. — Det blir ropt åpent eller bak lukkede ansikter: Hvem har tid for meg? Er det ingen som spør etter min sjel? Mesteren sier i dag som den gang: «La således deres lys skinne for menneskene — at de kan se deres gode gjerninger — og

prise deres Far som er i himmelen!»

Omsatt til hverdagspråk sier en dikterprest det slik: «Vi skal leve slikt at livet blir dyrebart å leve — for andre». I denne sammenhengen skal vi stå og leve, drevet av Den Hellige Ånd. — Bare når vi vandrer gjennom livet med Kristus på vår høyre side og nesten på vår venstre, skapes det diakoni som pionerbevegelse i kirke og samfunn. Da banker troens plusslag: «Jeg må gjøre hans gjerninger som har sendt meg så lenge det er dag. Natten kommer, da ingen kan arbeide».

Andreas Grasmø

FINNERUD GÅRD . . .

her har tidsånden dessverre gitt andre holdninger enn før. Jesus spurte sine disipler om de manglet noe da de ble sendt ut på hans ord, og de svarte at de ikke manglet noe. Jeg har tro for at Hans løfte også gjelder i dag. Dessverre viser søkning til helsearbeid, kristne utdanningssentra og embeder at det må en gjennomgripende vekkelse til i vårt kristne folk for at dette skal endre seg. Vi må be høstens Herre drive arbeidere ut til sin høst, for snart kommer natten da ingen kan arbeide.

A. G.

LEDER . . . FRA SIDE 3

nå fortsatt vil være seg bevisst å drive sykehus og barnehage som diakoninstitusjoner? Og vil våre biskoper kunne innvilge søknader om diakonvigsling av ansatte ved Diakonhjemmets sykehus og barnehage? Spørsmålet om diakoner tilknyttet Diakonhjemmets skoler får vi komme tilbake til ved en senere anledning.

«DIAKONOS»

Offisielt organ for Det Norske Diakonforbund.

Kommer ut pr. 1. og 15. i måneden unntatt juli og desember.

Ansv. redaktør: Arne Guttormsen

Redaksjonskomité: Espen Devold, Leif Kjell Askeland, Dag Rakli og Helge Bie Riber.

Manuskript og annonser må være i redaksjonen innen 1. og 15. i måneden for å komme med i påfølgende nummer.

Ekspedisjon og regnskapsføring: Diakonveien 15, Oslo 3, Tlf. (02) 60 60 57. Postgiro 2 08 06 46. Bankgiro 1600.216620.1.

Annonsepris for stillingsannonser: kr. 6.40 pr. m.m. beregnet fra strek til strek.

Bladet kan bestilles på alle landets postkontor og koster kr. 45,- pr. år for ikkemedlemmer.

Trykk: 4/5 Stærkebye Trykk - Mjøndalen.